

Forsvarsministeriet

6. april 2005

Notat

Kommentarer til brev fra Amnesty International af 25. februar 2005 til L 68, forslag til militær straffelov, til Fø svarsudvalget

Ved brev af 25. februar 2005 har Amnesty International over for Forsvarsudvalget fremsat en række kommentarer til L 68, forslag til militær straffelov, jf. L 54 - bilag 2.

Da forslaget til militær straffelov som bekendt efter Folketingsvalget er genfremsat, jf. L 54, skal henvendelsen hermed nærmere kommenteres, i det omfang det findes relevant i forhold til det nu foreliggende lovforslag.

Amnesty International rejser følgende forhold af relevans i relation til de nu foreliggende lovforslag:

- Der bør indskrives et egentligt torturforbud i den militære straffelov.
- Det er uklart hvorvidt ændringen i lovforslaget af begrebet "krig" og "krigstid" til udtrykket "væbnet konflikt" indeholder andet og mere end en sproglig ændring.
- Lovforslagets § 9 om straffrihed for strafbare handlinger begået efter ordrer bør følge mindretallets forslag til formulering.
- Der opfordres til, at Danmark i videst muligt omfang går foran i spørgsmålet om indførelse af universel jurisdiktion, og at den militære straffelov revideres på ny, når resultatet af Jurisdiktionsudvalgets arbejde foreligger (udvalget er nedsat under Justitsministeriet). Endvidere opfordres til, at Jurisdiktionsudvalget overvejer spørgsmålet om dansk strafmyndighed for konventionskrænkelser, der begås af udlændinge over for andre persongrupper end militært personel i udlandet, for eksempel civilbefolkningen.
- Der udtrykkes bekymring for den indskrænkning i pressefriheden, som lovforslagets § 32 (tidligere L 68, § 33) medfører.

Angående torturspørgsmålet indeholder hverken straffeloven eller den militære straffelov nogen specifik straffebestemmelse om tortur. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at

handlinger, som efter internationale konventioner må betegnes som tortur, ikke kan straffes efter dansk ret.

Dette skyldes følgende:

- Den danske straffelov indeholder en række bestemmelser om b.la. vold, ulovlig tvang, trusler om vold mv., seksuelle krænkelser samt forbrydelser begået i offentlig tjeneste. Disse bestemmelser omfatter også forhold begået af militært personel.
- Militær straffelovs § 25 (lovforslagets § 36) kriminaliserer en række overtrædelser af krigens folkeret begået under væbnet konflikt.
- Militær straffelovs § 15 (lovforslagets § 27) kriminaliserer, at militært tjenstgørende personel undlader at efterkomme pligter, som de skal efterkomme enten som følge af for eksempel skriftlige tjenesteforskrifter eller forholdets natur i øvrigt.

Ovennævnte bestemmelser og samspillet mellem disse indebærer, at alle handlinger, som kan betegnes som tortur, allerede vil kunne straffes efter gældende lovgivning i fredstid og under væbnet konflikt.

Spørgsmålet om indsættelse af en specifik straffebestemmelse om tortur i straffeloven har tidligere været overvejet, og regeringen har givet udtryk for, at dansk lovgivning efter regeringens opfattelse utvivlsomt lever op til kravene i FN's torturkonvention. Tortur kan allerede straffes efter de gældende regler i straffeloven, og det er derfor efter regeringens opfattelse hverken nødvendigt eller hensigtsmæssigt at indsætte en særlig torturbestemmelse i lovgivningen. Dette gælder efter regeringens opfattelse også i forhold til indsættelse af en sådan bestemmelse i den militære straffelov.

Det har justitsministeren også bekræftet i forbindelse med min besvarelse af spørgsmål herom fra Forsvarsudvalget (L 68 - spørgsmål 22) og i forbindelse med behandlingen af forslaget til folketingsbeslutning B 13 om inkorporering af FN's torturkonvention i dansk lovgivning.

Der skal i øvrigt henvises til Forsvarsministeriets notat af 3. marts 2005 om spørgsmål stillet under møde i Det Udenrigspolitiske Nævn den 25. januar 2005 og til debatten i forbindelse med ovennævnte behandlinger i Folketinget.

Vedrørende begrebet "væbnet konflikt" i lovforslaget skal det oplyses, at dette skal fortolkes i overensstemmelse med det folkeretlige begreb. Det beror således som udgangspunkt på en juridisk vurdering af de faktiske forhold, om der foreligger en situation, som må betegnes som "væbnet konflikt". Der skal i øvrigt henvises til besvarelsen af spørgsmål fra Forsvarsudvalget L 68 - spørgsmål nr. 16. Ændringen af "krig" og "krigstid" til "væbnet konflikt" er således udelukkende udtryk for en sproglig ændring.

Særligt i relation til bemærkningerne til lovforslaget punkt 3.13.3. skal bemærkes, at årsagen til, at der ikke nødvendigvis er overensstemmelse mellem anvendelsesområdet for Genèvekonventionerne og gyldighedsområdet for militær straffelovs bestemmelser for væbnet konflikt er, at ikke alle overtrædelser af Genèvekonventionerne forudsætter ”væbnet konflikt” i folkeretlig forstand.

Som det endvidere fremgår af bemærkningerne, vil eventuelle overtrædelser af Genèvekonventionerne, som måtte begås i tilfælde, hvor der ikke foreligger væbnet konflikt, blive omfattet af enten gældende militær straffelovs § 15 (lovforslagets 27) om pligtforsømmelse eller straffelovens bestemmelser.

Der er med andre ord tale om det samme samspil mellem straffeloven og militær straffelov, som er omtalt ovenfor i relation til torturspørgsmålet.

I relation til formuleringen af lovforslagets § 9 og artikel 33 i Statutten for den internationale straffedomstol (ICC) skal bemærkes, at den nuværende formulering fuldt ud opfylder Danmarks folkeretlige forpligtelser i henhold til Romstatutten.

Når udvalgsflertallets formulering i betænkning nr. 1435/2004 er valgt skyldes dette primært 2 forhold. For det første er bestemmelsen generel og ikke kun udtryk for en implementering af den humanitære folkerets regel om strafansvar for at følge ulovlige ordrer fra overordnede. Reglen er også en beskyttelse af underordnet personel mod følgerne af at udføre retsstridige handlinger som følge af en befaling. Endelig er bestemmelsen sprogligt set mere enkel og dermed også umiddelbart mere tilgængelig og lettere forståelig end artikel 33, jf. herved bemærkningerne til lovforslagets punkt 3.5.3. Der skal i øvrigt henvises til besvarelsen af spørgsmål fra Forsvarsudvalget, L 68 - spørgsmål nr. 8.

Vedrørende Jurisdiktionsudvalgets overvejelser om universel jurisdiktion henhører dette under Justitsministeriets område. Forsvarsministeriet har derfor forelagt Amnesty Internationals bemærkninger i relation hertil for Justitsministeriet. Svaret vil blive sendt til Forsvarsudvalget, når dette foreligger.

Det skal tilføjes, at i det omfang Jurisdiktionsudvalgets kommende betænkning om universel jurisdiktionskompetence måtte blive udmøntet i lovændringer, vil dette naturligvis samtidig medføre fornøden justering i den militære straffelov, i det omfang dette måtte være nødvendigt for at opnå en tilfredsstillende dækning.

For så vidt angår lovforslagets § 32 (L 68, § 33) svarer denne med sproglige justeringer til den gældende bestemmelse dog med en justering af strafferammerne.

Bestemmelsen i stk. 3 er ny og giver mulighed for at straffe den, som groft uagtsomt røber militære hemmeligheder, hvis afsløring kan skade landets forsvar.

Udvalget bag betænkning nr. 1435/2004, hvorpå lovforslaget bygger, har begrundet bestemmelsen i § 32, stk. 3, med de betydelige risici, som også uagtsomme afsløringer af militære hemmeligheder kan have for de væbnede styrker og landets militære forsvar, herunder ikke mindst det udsendte personels sikkerhed.

Det er kun den groft uagtsomme overtrædelse, der vil kunne straffes, og bestemmelsen vil normalt kun omfatte militært personel, jf. lovforslagets § 1. Kun under væbnet konflikt kan den omfatte ”enhver” herunder journalister mv., jf. lovforslagets § 2, nr. 3. I sådanne situationer må blandt andet hensynet til pressen vige for sikkerhedshensyn.

Bestemmelsen har endvidere et vist sammenfald med straffelovens § 109 vedrørende den som røber eller videregiver meddelelser om statens hemmelige forhandlinger, rådslagninger eller beslutninger i sager. Denne bestemmelses 2. stykke går videre, idet der er mulighed for at straffe også den simpelt uagtsomt begåede lovovertrædelse. Forslaget til militær straffelovs § 32 har i øvrigt en vis sammenhæng med straffelovens §§ 107 - 110 a, der alle drejer sig om forskellige former for videregivelse af oplysninger af betydning for statens sikkerhed.

På denne baggrund findes bestemmelsen nødvendig.

Der skal i øvrigt henvises til de almindelige bemærkninger til forslaget til militær straffelov, punkt 3.14, og bemærkningerne til § 32.